

A TISZA ARCAI, AVAGY A VÍZPARTI TÁJKÉP, MINT TURISZTIKAI VONZERŐ - NEM CSAK VÍZITÚRÁZÓKNAK

Egy táj- és környezetesztétikai értékelőmódszer bemutatása

¹Karancsi Zoltán – ²Hornyák Sándor – ³Szalma Elemér – ⁴Oláh Ferenc – ⁵Korom Annamária –
⁶Horváth Gergely – ⁷Győri Ferenc

¹ SZTE JGYPK Földrajzi és Ökoturisztikai Tanszék, karancsi@jgypk.szte.hu

² ATIVIZIG, Szeged

³ SZTE JGYPK Földrajzi és Ökoturisztikai Tanszék

⁴ SZTE JGYPK Földrajzi és Ökoturisztikai Tanszék

⁵ SZTE JGYPK Földrajzi és Ökoturisztikai Tanszék

⁶ ELTE TTK Földrajz és Földtudományi Intézet, Környezet- és Tájjöldrajzi Tanszék

⁷ SZTE JGYPK Testnevelési és Sporttudományi Intézet

DOI: 10.15170/TVT.2020.05.02.01

Absztrakt

Tanulmányunk egy módszertani kísérlet a vízitúrák háttéréül szolgáló Tisza-part természeti és épített környezetének táj- és környezetesztétikai szempontból történő értékelésére. Az országhatártól Tiszakécskéig tartó partot viszonylag homogénebb, belátható ún. vizuális egységekre bontottuk és külön-külön értékeltük azokat. A munka során fontos szempont volt az objektivitásra való törekvés, amit a minősítés során alkalmazott három értékválasztásos módszerrel valósítottunk meg. A sajátos karakterű mintaegységek értékelése alapján 3 kategóriába soroltuk a partszakaszokat, pozitív érzelmeket generáló vonzó-, kevésbé lelkesítő semleges- és a vizuális konfliktusokkal erősen terhelt táj- vagy településképekre. A terep bejárása és a fotódokumentáció készítése során megállapíthattuk, hogy jelentős vizuális konfliktusok nem jellemzők a mintaterületre, így a kiválasztott mintaegységek sem kerültek bele a legrosszabb – vizuális konfliktusokkal erősen terhelt – kategóriába.

Kulcsszavak: táj- és környezetesztétika, értékelőmódszer, Tisza, víziturizmus

Abstract

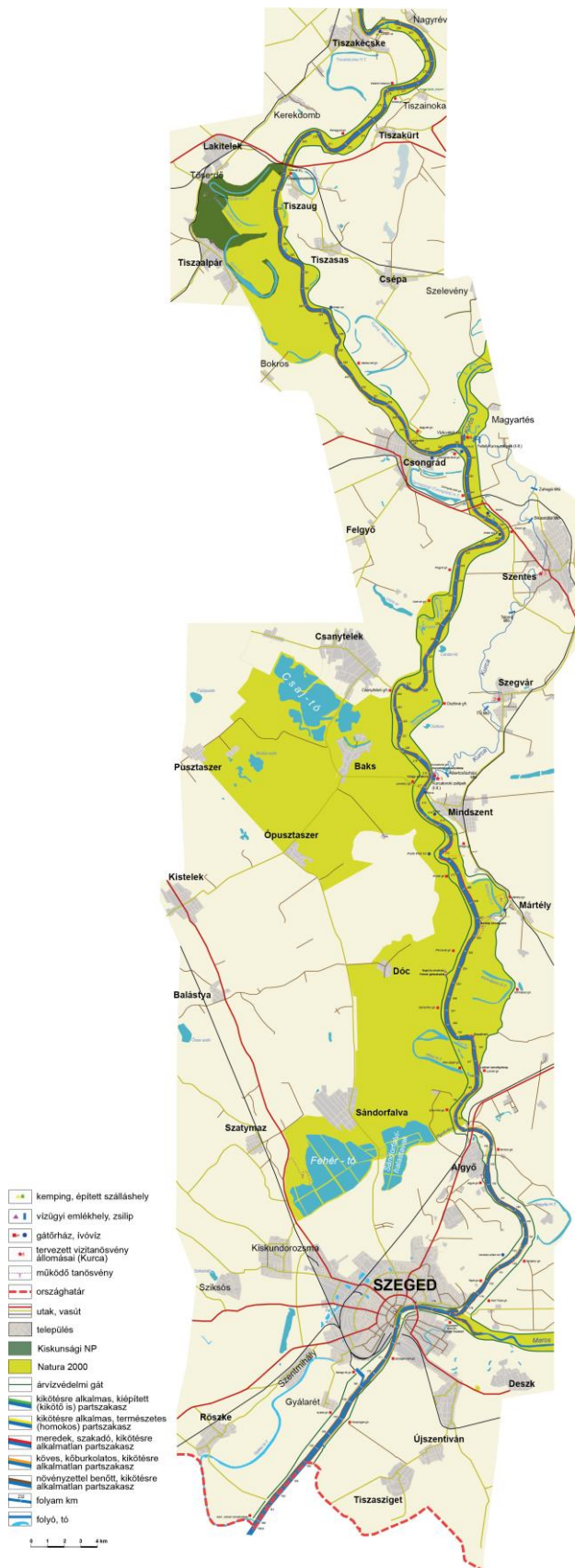
This paper is a methodological experiment to evaluate from a landscape and environmental aesthetic point of view the natural and artificial environment of the Tisza bank, which serves as the coulisse of water tourism. The studied section of the river, from the Hungarian border to Tiszaújváros, Hungary, was divided into mostly homogeneous "visual units", each of them was evaluated separately. The pursuit of objectivity was a seeded goal during the evaluation, which was achieved by using the "three value selection" method. Based on the evaluation of visual units the river sections were separated into three categories: the attractive (generating positive emotions), the less inspiring (or neutral), and the unattractive landscapes, laden by visual conflicts. During the fieldwork on the sample areas we realised, that the Tisza river is free of major visual conflicts. None of the selected sample areas were classified into the lowest ranked (heavily deteriorated by visual conflicts) category.

Keywords: aesthetics of landscape and environment, evaluation method, Tisza, water tourism

Bevezetés

Tanulmányunkban Szeged „főutcáját”, a Tiszát választottuk táj- és környezetesztétikai kutatásaink tárgyává. A kutatás egy 2018-ban indult szerb-magyar közös, határon átnyúló európai uniós fejlesztési pályázat (INTERREG-IPA CBC HUSRB/1602/31/0204) részeként indult. A projekt elsősorban a Tisza folyó két országot érintő szakaszának vízi turizmushoz kapcsolódó adottságait, fejlesztési lehetőségeit vizsgálja. A folyó és közvetlen környezete – amely a jövőben remélhetőleg fontos, akár nemzetközi víziturisztikai útvonallá válik – turisztikai értékeinek feltárása az országhatártól Tiszaújvárosig befejeződött (1. ábra). Ennek része a Tisza-part látványa is, ami fontos vonzerőt jelent a vízzenélők számára. A látvány legfontosabb elemei a hullámtéri erdők, de a településeken keresztülhaladva a folyóról látható épített környezeti elemek, köztük városkép meghatározó emblematikus épületei is vizuális értéket képviselnek. A látvány alapján információt kapunk a környezetünkről, annak állapotáról is. A látvány hatással van az emberi pszichikumra, egy egészséges, változatos természeti (környezeti) elemekkel jellemezhető tájkép (településkép) inspirál egy lepusztult, elhanyagolt táj (környezet) lehangol.

1. ábra. A vizsgált terület térképe

Forrás: KARANCSI 2020.

A pusztuló környezet tehát már vizuális konfliktusként is érzékelhető, értékelhető. Kutatásunk célja az is, hogy feltárja a látványt negatívan befolyásoló, lehetséges vizuális konfliktusokat is, amelyekről a későbbiekben konfliktustérképet is készítünk a vizsgált partszakaszon. Ebben a tanulmányban egy táj- és környezetesztétikai értékelőmódszer bemutatására vállalkoztunk.

A turizmus az 1980-as évek óta keresi azt az új utat, mely a természetre, társadalomra kultúrára, valamint a regionális gazdaságra egyaránt pozitív hatást gyakorol olyanformán, hogy a negatív hatásokat lehetőleg elkerülje, az „ökológiai lábnyom nagyságát” mérsékelje (GONDA 2017). A természet megőrzött részei, vagy azok, amelyeket védeni szándékozunk – a természet, a turisztikai tevékenységek és a rekreációs tevékenységek harmonizálásával – potenciális ökoturisztikai vonzerővé válhatnak (NAGY 2008). Ezzel párhuzamosan a természetes vagy természetközeli állapotukban megmaradt helyek megőrzését (fenntarthatóságát) egyre inkább összekötik azok bemutatásával (EROĞLU 2018). Napjainkban a turisták igényei is változóban vannak. A keresleti oldalon növekszik a komplexitásra való igény, a helyileg koncentrált tömegturizmus helyett a desztinációk dekoncentráltága kerül előtérbe. Az egyre tudatosabb fogyasztókat egyre inkább kulturális, fiziológiai és pszichikai motivációk vezetik.

A Tisza desztinációként számos előnnyel rendelkezik az átalakuló kereslet szempontjából. Kimutatták azt is, hogy az emberek kiemelten vonzóknak találják vízközeli, illetve különösen a növényzettel borított vízparti területeket (EROĞLU 2018), így az itteni vonzerők fejlesztése a ráfordított eszközök hatékony felhasználásával kecsegtet. A turisztikai vonzerőt a Tisza folyó mentén olyan összetett turisztika kínálatával érdemes fejleszteni, amely attraktív lehet az ökoturizmus, a kulturális turizmus, benne az oktatási turizmus, a néprajz, a gasztronómia, a történelem és a múzeumok iránt érdeklődőknek (KOŠIĆ et al. 2017, KOŠIĆ et al. 2019).

Az egyre erőteljesebb környezetátalakítás, az egyre csökkenő zöldfelületek miatt az emberek vonzalma az elmúlt évtizedekben megnőtt a természetes tájak iránt. Az útrakelők keresik a változatosságot, így a figyelem a táj azon jellegzetességeire irányul, amelyek a mindennapokban megszokottaktól eltérő vizuális élményt nyújtanak (URRY 2002). Minden vizuális élmény valamilyen lelki átalakulással jár; egyes tájak látványukkal varázsolják el az odalátogatókat és éppen tájképi értékeik miatt válnak fontos turisztikai látványossággá (KARANCSI 2014).

Ahhoz, hogy végül a turista eljuthasson a látványos tájhoz (környezethez) szükség van persze olyan eszközökre is, amelyek felhívják a figyelmét a turisztikai attrakciókra, mint például egy utifilm, egy utazási irodai katalógus, egy különleges fotó, vagy éppen egy olyan vízitúrázóknak készült kiadvány, amit MacCannell, D. 1976-ban nevezett el először jelölőnek. Ugyancsak jelölőknek tekinthetők azok az általunk vett emléktárgyak, vagy saját készítésű fotók, amelyek később az élmények felidézésében játszanak szerepet (CULLER 1981).

A tájkutatás egyik hagyományosnak mondható kutatási területe a vízhez kötődő tájak vizsgálata. Ismertebb vizsgálatok zajlottak a walesi Wye folyónál (WILLIAMS 1986), a Volga folyó mentén (ELY 2003), illetve a coloradoi Cache la Poudre (BROWN 1990) folyó környezetében.

Korábbi vonalas infrastruktúrához – vasútvonalhoz – kapcsolódó táj- és környezetesztétikai vizsgálatunk a Szeged Budapest között haladó vonatról feltároló látványra és vizuális konfliktusokra koncentrált (KARANCSI et al. 2013).

1. Módszerek

A vízitúra adottságait, lehetőségeit vizsgáló kutatás eredményeit bemutató tanulmányunkban az elsődleges cél, a kikapcsolódásként, vagy sportélményként megvalósuló vízitúra, amelynek háttérét az a különleges természeti környezet adja, amely leginkább a vízparti településeknél (néhány esetben önálló vízügyi, vagy egyéb infrastrukturális objektumok) épített környezeti elemekkel is kiegészül. Feladatunk ennek a különleges látványnak az értékelése táj- és környezetpszichológiai szempontból, amelynek a folyópart látványára vonatkozó eredményeit a későbbiekben egy minősítő térképen jelenítjük meg. Nehezíti a feladatot, hogy a vízitúra közben feltáruló látvány nem statikus, hanem folyamatosan változó.

Első lépésként egy 2 napos terepi felvétel keretében hajóval bejártuk a magyarországi mintaterületet Szeged és Tiszakécske között. (A Szeged és az országhatár közötti szakaszról korábbi, részben a partról, részben csónakból készített felvételek [65 db.] álltak rendelkezésre). A bejárás során további 3 842 db. fényképfelvétel készült a jobb és bal partról. A feladat megoldásához felhasználtuk korábbi utcakép- és településkép minősítéshez kialakított értékelő módszereinket (KARANCSI et. al. 2012, 2013, 2017, 2018) valamint a terület földrajzi, ökológiai alapjait összefoglaló munkánkat (OLÁH et. al. 2019). A 125 folyamkilométer hosszúságú kutatási szakasz értékeléshez szükség volt a képek alapján statikus partszakaszokra bontott, úgynevezett vizuális egységek kialakítására, amelyek a szemünk által jól belátható, viszonylag homogénebb ártéri erdőrésztleteket, vagy településrésztleteket jelentettek. Az így kialakított vizuális egységek a parttól távolabb, nagyjából a folyó középvonalában tárultak fel legjobban előttünk, ami azt is jelenti, hogy az apróbb részletek – akár vizuális konfliktusok – már nem, vagy nehezen érzékelhetőek. A látvány azonban hasonlóan tárul fel a vízben hajóval közlekedők számára is, ezért nincs igazán jelentősége ebben az esetben a korlátozott észlelésnek. A digitális fényképfelvételek között jelentős számú átfedés is mutatkozott. Ezek kiválogatásával a képek alapján elkülöníthető vizuális egységek száma 352 maradt.

A vizsgált partszakasz vizuális egységeit két típusra osztottuk: 1. ártéri erdő-partszakasz, 2. településkép-partszakasz annak alapján, hogy a természetes vagy a mesterséges (épített) elemek vannak-e túlsúlyban az adott vizuális egységen belül. Így az a vizuális egység, ahol a növényzet aránya jól láthatóan meghaladta az 50%-ot, az ártéri erdő-partszakaszként lett értékelve. Alapesetben mindkét típus tartalmaz természetes és mesterséges elemeket, ezért ezeket minden esetben külön értékeljük. A munka során fontos szempont volt az objektivitásra való törekvés, amit a minősítés során alkalmazott három értékválasztásos módszerrel valósítottunk meg. Az 1. érték jelenti a nagyon rossz állapotú látványelemet, a 3-as a tökéletes állapotú látványelemet és van egy semleges érték, a 2. ami kisebb (javítható), vizuális probléma esetén adható. Így érhető el az, hogy ugyanarra a vizuális egységre a legtöbb értékelő ugyanazt a minősítést adja. Természetesen az is előfordul, hogy egy-egy vizuális egység csak erdőből, vagy éppen egy vízparti település esetén, kizárólag épített objektumokból áll. Ebben az esetben, hogy ne torzuljanak túlságosan a kapott értékek dupla pontot számítunk akár csak a vegetációt, vagy az épített környezetet értékeljük. Ugyanezt az elvet követjük akkor is, ha az egyik elem jóval nagyobb arányban érvényesül a másikkal. Az alapértékek (természetes és mesterséges elemek) pontszámai mellett plusz pontot adhatunk, ha unikális – értéknövelő – természeti vagy mesterséges elem(ek) található a vizuális egységben. Más esetben értéknövelő elem a vízfelület is – hiszen a tükröződés megduplázza a látványt. Ebben az esetben viszont, mivel a part minden esetben vízzel érintkezik, ezt nem vesszük figyelembe. Vannak olyan, a látványt befolyásoló vizuális elemek is, amelyek vizuális konfliktusként negatívan befolyásolják a látványt (állapotot), de lehet zaj- és a szagszennyezés is (2. ábra). A vizuális konfliktusok mértékük (a látványra gyakorolt hatásuk) függvényében 1 vagy 2 pont kerül levonásra az összpontszámából. A kapott pontszámokhoz kapcsolódó szöveges értékelés az 1. táblázatban látható.

1. táblázat. A vizuális egységek értékelő táblázata

Vizuális egység	Településkép-partszakasz		Épület/építmény	1	2	Nagyon rossz állapotú (hiányzó vakolat, kitört-, hiányzó nyílászáró, megbontott tető) épület(-ek)/építmények.
	Növényzet	Vizuális konfliktus				
Ártéri erdős-partszakasz	Növényzet	Vizuális konfliktus	1	2	Közepes állapotú épület(-ek)/építmény(-ek), kisebb de jól látható esztétikai problémával (falrepedés, vakolat- és/vagy festékhány).	
			2	4	Tökéletes állapotú/felújított épület(-ek)/építmény(-ek).	
			3	6	Elhanyagolt és/vagy beteg hiányos fasor vagy fás-cserjés növényzet	
	Épület/építmény	Vizuális konfliktus	1	2	Többnyire jó állapotú fasor vagy fás-cserjés növényzet	
			2	4	Tökéletes állapotban lévő fasor vagy fás-cserjés növényzet	
			3	6	Különleges értékű (unikális) természetes vagy mesterséges elem	
	Vizuális konfliktus	Vizuális konfliktus	U	+1	Kismértékű vizuális konfliktus (látható szemét a parton és/vagy a folyón, -falfirka, -illeszkedés hiánya, -viharkár, kellemetlen szag forrása)	
			-1	-2	Súlyos vizuális konfliktus (látható szemét a parton és/vagy a folyón, -falfirka, -illeszkedés hiánya, -viharkár, kellemetlen szag forrása)	
			-1	-2	Súlyos vizuális konfliktus (látható szemét a parton és/vagy a folyón, -falfirka, -illeszkedés hiánya, -viharkár, kellemetlen szag forrása)	

Forrás: KARANCSI 2020.

2. ábra. Lehetséges vizuális konfliktusok a Tiszán

Forrás: KARANCSI 2020.

2. Eredmények

A vizuális egységek közül olyan mintákat választottunk, ahol lehetőségünk nyílik a különböző típusok értékelésének bemutatására. A kiválasztott vizuális egységeket kutatócsoportunk minden tagja (6 fő) egymástól függetlenül az előbbi elveket szem előtt tartva értékelt. A kapott eredmények eltérései a minimális különbségek miatt elhanyagolhatóak, ezért az összesített, egyező eredményt mutatjuk be.

A településkép-partszakasz típus öt vizuális egységének értékelését a 2. táblázat mutatja be. Ezekben mind a természetes, mind a mesterséges elemek megtalálhatóak, az utóbbiak dominanciájával.

- *A szegedi Felső-Tiszapart* felújított épületei (Novotel szálloda, Pick szalámigyár szárító épületei), valamint a különböző funkciójú hajók a vízen domináns elemekként jelennek meg a vizuális egység képén, így az értékelésnél dupláztuk a pontokat (6), a képen megjelenő növényzet is egészséges, esztétikus (3). Unikális elemként jelenik meg az ipartörténeti látványosság (Pick tornyok) (+1). Mivel a képen nincs olyan elem, ami levonást eredményezne, ezért az összpontszám: a maximum 10.
- *A Tápéi kikötő* képén uralkodóak a mesterséges objektumok (kikötői- ütközők, -egyéb berendezések, hajók), melyek állapota esztétikai szempontból nem megfelelő (4), az alárendelt szerepet kapott megfelelő állapotban lévő növényzet viszont ellensúlyozza ezt (3). Az összefirkált objektumok miatti 1 pont levonással az összpontszám: 6.
- *A Tiszavirág üdülőtelep* természetes és mesterséges képi elemei nagyjából egyensúlyban vannak. Mivel ezek megfelelő (esztétikus) állapotban vannak, így az adható maximális pontszámot adtuk 3+3, ami az összpontszámot is jelentette: 6.
- A néhány éve épült, látványos, modern *M43-as híd* meghatározó eleme a képnek (6), mellette alárendelt szerepet kap a homogén, egybefüggő, a természetesség látszatát sem keltő erdőterület látványa (4). A különleges építészeti alkotás megkapja az unikális jellegre adható +1 pontot, így az összpontszám: 9.
- *A Mindszenti üdülőtelep* eklektikus építészeti megoldásaival a jó állapota ellenére csak 4 pontot kap. A körülötte lévő vegyes növényzet (esztétikai) állapota is vegyesnek mondható (2). Az illeszkedés hiánya, illetve zavaró objektumok állapota miatt 1 pont levonással az összpontszám: 5.

2. táblázat. Tisza-parti vizuális egységek I. (településkép-partszakasz).

	Felső-Tiszapart, Szeged	Tápéi kikötő, Szeged	Tiszavirág üdülőtelep, Szeged	M43-as híd és környéke	Mindszenti üdülőtelep
Épület/építmény	6	4	3	6	4
Növényzet	3	3	3	2	2
Unikális elem	1 (Pick)	0	0	1 (M43-as híd)	0
Vizuális konfliktus	0	-1	0	0	-1
Összesített érték	10	6	6	9	5

Forrás: KARANCSI 2020.

A következőkben olyan vizuális egységeket értékeltünk, amelyek a Tisza mentén legjellemzőbb, ártéri erdős-partszakasz típusba tartoznak, és ahol a vegetációnak van domináns szerepe (3. táblázat).

- *Algyő térsége I.* felvételen vegyes (esztétikai) állapotban lévő erdők mellett (4) egy mesterséges nyiladékon keresztül a folyón át, magasfeszültségű vezeték haladnak a fejünk felett. Bár a vezeték tartó oszlop jó állapotú (3), az itt megjelenő légvezetékek természetellenessége folytán vizuális konfliktust eredményez (-1 pont), így az összérték: 6
- *Algyő térsége II.* vizuális egység „csak” a tiszta természet! Az ártéri galériaerdők legesztétikusabb változata, amely egy szinte áthatolhatatlan (ezáltal igazi őserdei hangulatot teremtő), egész erdőrészeket (leginkább törékeny fűzek [Salix fragilis] illetve különböző nyárfajokat [Populus sp.]) borító liánszerű növényzet, egy ún. fátoltársulás, amely dominánsan partiszőlőből (Vitis riparia) és süntökből (Echinocystis lobata) áll (6). A különleges megjelenés miatti (unikális jelleg) +1 ponttal az összpontszám: 7.
- *Szentes térsége* vizuális egység a vegetáció változatos (esztétikai) állapota miatt csak 4 pontot kapott. Mivel nem volt a látványban, amiért plusz pontot adhattunk volna és levonás sem történt, az összpontszám is ez maradt.
- *A Mindszenti strand* izgalmas látvány. Részben, az erózió által felszabdalt, változatos mikro-formákkal tagolt homokos strandon megjelenő iszapnövénytársulások sajátos ritmust alkotó csíkjai (egyben unikális elemei!), valamint a strandot lezáró természetes, látványos feketenyárfái (Populus nigra) miatt (6+1) valamint a strandhoz tartozó, jó állapotban lévő mesterséges objektumok (3) miatt. Így az összpontszám: 10.
- *A Vesszős terület* egy telepített nemesnyár ültetvény. Azonos lombkoronamagassága, homogén megjelenése miatt a természetesség illúziója hiányzik (4). Mivel nem volt a látványban, amiért plusz pontot adhattunk volna és levonás sem történt, az összpontszám is ez maradt.

A sajátos karakterű mintaegységek értékpontjai alapján, parttípustól függetlenül 3 kategóriába soroltuk a partszakaszokat. 7-10 pont között pozitív érzelmeket generáló vonzó-, 4-6 pont között kevésbé lelkesítő semleges- és 0-3 pont között a vizuális konfliktusokkal erősen terhelt csúf (taszító, rendezetlen, igénytelen) táj- vagy településképekre. Az egyes kategóriákat a parttípus függvényében különböző színekkel jelöltük (3. ábra). Ezáltal a térképen is láthatóvá tehetjük a látványos, esztétikus partszakaszokat (GPS koordinátákkal a vízitúrához fejlesztett applikáción is megjeleníthető), ami valójában ennek a kutatásnak a fő célja, hiszen a különleges tájkép, mint turisztikai attrakció további vonzerőt jelent a vízitúrázók számára. Persze megjelennek a térképen a problémás, vizuális konfliktusokkal terhelt egységek is. A színek alapján érzékelhető az is, hogy hol vannak a természetes és a mesterséges partszakaszok. Az így elkészített térkép a terület kezelői számára is informatív lehet, hiszen felhívja a figyelmet, hol van szükség beavatkozásra, a vizuális konfliktusok elhárítására.

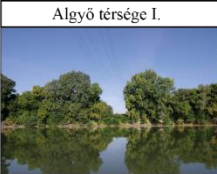

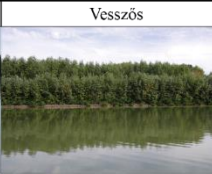

3. ábra. Az értékpontok alapján kialakított minősítő kategóriák.

Településkép- partszakasz	0 - 3		Visszataszító településkép
	4 - 6		Semleges településkép
	7 - 10		Vonzó településkép
Ártéri erdős- partszakasz	0 - 3		Visszataszító tájkép
	4 - 6		Semleges tájkép
	7 - 10		Vonzó tájkép

Forrás: KARANCSI 2020.

3. táblázat. Tisza-parti vizuális egységek II.

	Algyő térsége I.	Algyő térsége II.	Szentes térsége	Mindszenti strand	Vesszős
					
Épület/ építmény	3	0	0	3	0
Növényzet	4	6	4	6	4
Unikális elem	0	1 ("őserdő")	0	1 (iszapnövénytársulások)	0
Vizuális konfliktus	-1	0	0	0	0
Összesített érték	6	7	4	10	4

Forrás: KARANCSI 2020

3. Következtetések

A tanulmányban alkalmazott módszer alkalmas a Tisza-part vizuális egységeinek táj- és környezetesztétikai minősítésére. Ezáltal lehetőség nyílik a vonzerőként ható esztétikus partszakaszok térképi jelölésére csakúgy, mint a vizuális konfliktusokkal terhelt, kevésbé látványos szakaszok megjelenítésére is. A terepbejárás és fotódokumentáció készítése során megállapítottuk, hogy jelentős – az 1. ábrán bemutatott, – vizuális konfliktusokkal szerencsére nem találkoztunk, így a kiválasztott mintaegységek sem kerültek bele a legrosszabb kategóriába. A különböző kategóriába sorolás sokszor a kevésbé változatos, homogén, láthatóan nem természetesnek tűnő erdőrésztetek, illetve a néha előforduló elszáradt, beteg fák, vagy kevésbé jó állapotban lévő, ezáltal már a látványt zavaró mesterséges környezeti elemek miatt történt.

Esztétikai értelemben tehát nagy baj egyelőre nincs! A jövőre nézve kockázatot rejt, hogy az állandó, időnként megnövekedett mértékben érkező ukrainai és erdélyi származású hulladék mellett minduntalan felbukkannak a magyarországi eredetű szennyezések is. Ezek nem csak a folyó látványának és imázsának rombolásával rontják az idegenforgalom esélyeit, de komoly környezeti károkat is okoznak, okozhatnak. Élénken él a közvéleményben a 2000-es tiszai cianidszennyezés, illetve kevésbé élénken az azt követő nehézfém-szennyezés emléke. Ha nem is ilyen súlyos, esztétikailag azonban mindenképpen jelentős problémának tekinthető az a nagy mennyiségű kommunális hulladék, amely rendszeresen úszó szigeteket alkotva megjelenik a folyón akadályozva a közlekedést, fennakadva az ártéri erdőkben, hajókikötőknél. Időszakosan jelentkező esztétikai probléma a szeptember-október hónapok során Csongrádtól délre megjelenő, a Körösön

érkező jelentős mennyiségű úszó hínárnövényzet is (a Hortobágy-Berettyó főcsatorna őszi vízleeresztése miatt), amely döntően békalencse-félékből és rucaörömből áll.

Az adatok frissítése megkívánja a rendszeres monitoringot, a pusztuló erdőrészek időbeni felfedezését, majd helyreállítását. Ne csak a vízminőségre koncentráljunk, a vízpart minél nagyobb része váljon valódi vonzerővé a vízen érkező turisták legnagyobb örömére.

Köszönetnyilvánítás

Munkánkat a HUSRB/1602/31/0204 számú, „WATERTOUR – Development of water tourism on waterways connecting Hungary and Serbia” projekt részeként készítettük el.

Irodalomjegyzék

- BROWN, T. C. (1990): Landscape Aesthetics of riparian environment: Relationship of flow quantity to scenic quality along a wild and scenic river; . – In: Water Resources Reseach; 27 (8); 1991, pp. 1787-1795.
- CULLER, J. (1981): A turizmus szemiotikája (The semiotics of tourism). – In: Bódi J. – Pusztai B. (szerk.): Túl a turistatekinteten. A turizmus kritikai és kultúratudományi perspektívái. Gondolat Kiadó – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék – SZTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest – Pécs – Szeged. 23-40.
- GONDA, T. (2017): A „tájzabálótól” a tudatos turistáig. PTE KPVK. Pécs.
- ELY, C. (2003): The Origins of Russian Scenery: Volga River Tourism and Russian Landscape Aesthetics. Slavic Review, 62, (4), Tourism and Travel in Russia and the Soviet Union (Winter, 2003), pp. 666-682.
- EROĞLU, E. (2018): Determination of the Visual Preferences of Different Habitat Types; – In: Fresenius Environmental Bulletin 27(7); 4889-4899; 2018-07
- KARANCSI, Z.– HORNYÁK, S.– KOROM, A.– SZALMA, E.– OLÁH, F.– HORVÁTH, G. (2018): A lakótelepek esztétikája. – In: Fazekas I.– Kiss E.– Lázár I. (szerk.) IX. Magyar Földrajzi Konferencia előadásainak összefoglalói. Debrecen, MTA DTB Földtudományi Szakbizottság, p. 130.
- KARANCSI, Z.– HORNYÁK, S.– KOROM, A.– SZALMA, E.– OLÁH, F.– HORVÁTH, G. (2017): Környezetesztétikai értékelés egy nagyvárosban. – In: Blanka V.– Ladányi Zs. (szerk.) Interdiszciplinális táj kutatás a XXI. században. SZTE Földrajzi és Földtudományi Intézet, Szeged, pp. 305–318.
- KARANCSI, Z. (2014): Vissza a természethez. A tájban rejlő szépség. – Élet és Tudomány 49: 46. pp. 1446-1448.
- KARANCSI, Z. – SZALMA, E. – KITKA, G. – HORVÁTH, G. (2013): Látványútvonal tervezése vonatablakból. In: Michalkó, Gábor; Rátz, Tamara (szerk.) Jó(l)lét és turizmus: utazók, termékek és desztinációk a boldogság és a boldogulás kontextusában, Budapest, Magyarország, Székesfehérvár, Magyarország: Kodolányi János Főiskola, Magyar Földrajzi Társaság, MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, pp. 34-46.
- KARANCSI, Z.– HORNYÁK, S.– HORVÁTH, G. (2013). Az első benyomás, avagy városképelemzés egy nagyváros peremén. – In: Frisnyák S.–Gál A. (szerk.) Kárpát-medence: természet, társadalom, gazdaság. Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézet – Bocskai István Gimnázium, Nyíregyháza–Szerencs. pp. 305-318.
- KARANCSI, Z.– HORNYÁK, S. – HORVÁTH, G. (2012): Vizuális konfliktusok térképezése egy nagyvárosban. – In: Györi F. (szerk.): A tudás szolgálatában: földrajzi tanulmányok Pál Ágnes tiszteletére. Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged. pp. 299-312.

- KOŠIĆ, K.– IVKOV DŽIGURSKI, A.– VUJIČIĆ, D. M.– DRAGIN, A.– NADJ, I. (2019): Historic and ethnic heritage in the Tisza River Valley in Vojvodina. In: Győri, F. – Hajdúné Petrovszki, Z. – Nagy, Á. V. – Csetreki R.R. – Katona, Z. – Alattyányi, I. (eds) Közép-Európai Ifjúsági Sporttudományi Klaszter 1.0: Tanulmány és Absztraktkötet. Alapítvány a Társadalmunk Fenntartható Fejlődéséért, Szeged. pp. 55-56.
- KOŠIĆ, K.– DEMIROVIĆ, D.– DRAGIN, A. (2017): Living in a rural tourism destination – the local community's perspective. *Tourism in Southern and Eastern Europe*, Vol. 4, pp. 267-278.
- NAGY, I. (2008): The evaluation of possibilities of sustainable tourism and recreation in the Mrtva Tisa area near Čurug. *Bulletin of the Serbian Geographical Society*. 88(4): pp. 81-90.
- OLÁH, F.– KARANCSI, Z.– SZALMA, E.– GYŐRI, F. (2019): Tiszakécske és a szerb-magyar határ közötti Tisza szakasz természetföldrajzi, ökológiai és ökoturisztikai vizsgálata, különös tekintettel a víziturizmusra. Fazekas I. – Lázár I. (eds.) 8th Hungarian Conference of Landscape Ecology. Conference volume entitled "Tájak működése és arculata". MTA DTB Specialist Committee of Earth Sciences, Debrecen. pp. 177-183.
- URRY, J. (2002): A turistatekintet (The tourist gaze) – In: Bódi J.– Pusztai B. (szerk.): Túl a turistatekinteten. A turizmus kritikai és kultúratudományi perspektívái. Gondolat Kiadó – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék – SZTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest–Pécs–Szeged. pp. 41-61.
- WILLIAMS, A. T. (1986) Landscape aesthetics of the River Wye. *Landscape Research*, 11(2), pp.25-30